

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 85/22
Luxembourg, 17. mai 2022

Kohtuotsused kohtuasjas C-600/19 Ibercaja banco,
liidetud kohtuasjades C-693/19 SPV Project 1503, C-831/19 Banco di
Desio e della Brianza jt,
ning kohtuasjades C-725/19 Impuls Leasing România ja C-869/19
Unicaja Banco

Pressi- ja teabeosakond

Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes: riigisisised menetluspõhimõtted ei tohi olla takistuseks isikute õigustele, mis neil on liidu õiguse alusel

Tõhususe põhimõtte nõuab lepingutingimuste võimaliku ebaõiglase laadi tõhusat kontrolli

Euroopa Kohtu suukoda lahendas oma tänasel kuupäeval kuulutatud kohtuotsustes mitu eelotsusetaotlust, mille esitasid Hispaania, Itaalia ja Rumeenia kohtud ning mis käsitlesid seda, kuidas tõlgendada direktiivi 93/13/EMÜ¹ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes.

Euroopa Kohtule esitati küsimus, kas niisugused riigisisised menetluspõhimõtted nagu kohtulahendi seadusjõud võivad piirata liikmesriigi kohtute, eelkõige täitmisega seotud küsimusi lahendavate kohtute pädevust hinnata lepingutingimuste võimalikku ebaõiglast laadi. Kas sellised riigisisese menetlusõiguse põhimõtted, mis ei luba anda seda hinnangut täitemenetluses, k.a täitmisega seotud küsimusi lahendaval kohtul omal algatusel, sest on olemas varem tehtud liikmesriigi kohtute otsused, on kooskõlas direktiiviga 93/13?

Euroopa Kohus tuletas meelde, et **seadusjõu põhimõttel** on suur tähtsus nii liidu õiguskorras kui ka riigisisestes õiguskordades. Nii õiguse ja õigussuhete stabiilsuse kui ka korra kohase õigusemõistmise tagamiseks on oluline, et kohtulahendeid, mis on jõustunud pärast olemasolevate edasikaebevõimaluste ammendamist või selleks sätestatud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada.²

Esmalt kordas Euroopa Kohus üle, et direktiiviga 93/13 rakendatud kaitsesüsteem lähtub eeldusest, et tarbija on suhetes ettevõtjaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja tal on vähem teavet.³ Seda nõrgemat positsiooni arvestades näeb direktiiv 93/13 ette, et ebaõiglased lepingutingimused ei ole tarbijale siduvad. Tegemist on imperatiivse sättega, mille eesmärk on asendada lepinguga loodud formaalne tasakaal lepingupoolte õiguste ja kohustuste vahel tegeliku tasakaaluga.⁴

Seejärel märkis Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohus peab omal algatusel hindama, kas direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane⁵, ja et liikmesriigid on kohustatud kehtestama piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste kasutamine.⁶

Väidetavalt ebaõiglase lepingutingimuse hindamisele kohaldatavad menetlusnormid ei ole liidu õiguses põhimõtteliselt ühtlustatud ning järelikult kuuluvad need liikmesriikide riigisisese õiguskorra reguleerimisalasse. Riigisisised menetlusnormid peavad vastama **tõhususe põhimõttele**, s.t

¹ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 2003, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).

² 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Asturcom Telecomunicaciones, [C-40/08](#).

³ 26. jaanuari kohtuotsus Banco Primus, [C-421/14](#).

⁴ 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Gutiérrez Naranjo jt, [C-154/15](#), [C-307/15](#) ja [C-308/15](#) (vt [pressiteade nr 144/2016](#)).

⁵ 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz, [C-415/11](#) (vt pressiteade nr 30/2013).

⁶ 26. juuni 2019. aasta kohtuotsus Addiko Bank, [C-407/18](#).

vastama tõhusa kohtuliku kaitse nõudele.⁷ Euroopa Kohus on leidnud, et kui puudub võimalus tõhusalt kontrollida, kas asjaomase lepingu tingimused võivad olla ebaõiglased, ei saa olla tagatud direktiiviga 93/13 antud õiguste järgimine.⁸

Neist kaalutlustest lähtudes tegi Euroopa Kohus neli tänase kuupäevaga otsust.

Kohtuasi C-869/19, Unicaja Banco

Taotlus esitati kohtuvaidluse raames, mille pooled on L ja Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, kelle õigusjärglane on Unicaja Banco SA, ning mille ese on tõik, et liikmesriigi apellatsioonikohus ei tõstatanud omal algatusel liidu õiguse rikkumisel põhinevat väidet. Pank andis L-le hüpoteeklaenu. Laenuleping sisaldas intressi alammäära tingimust, mille kohaselt ei saa muutuv määr langeda alla 3%. L esitas panga vastu hagi, et kohus tuvastaks selle tingimuse tühisuse ning et talle makstaks tagasi alusetult saadud summad, väites, et see tingimus tuleb tunnistada ebaõiglaseks läbipaistvuse puudumise tõttu. Esimese astme kohus rahuldaski hagi, ent piiras liikmesriigi kohtute praktika alusel selle tagasimaksmise ajalist mõju. Apellatsioonikohus, kelle poole pank pöördus, ei kohustanud tagasi maksma intressi alammäära tingimuse alusel saadud summasid täies ulatuses, sest L ei olnud esimese astme kohtuotsust edasi kaevanud. Hispaania õiguse kohaselt ei saa apellatsioonikohus juhul, kui ükski pool ei vaidlusta kohtuotsuse resolutsiooni teatavat osa, võtta sellelt tagajärgi ega selle sisu muuta. Sellel reeglil on teatavaid sarnasusi kohtulahendi seadusjõuga. **Hispaania kõrgeim kohus** küsis seega Euroopa Kohtult, kas riigisisene õigus on liidu õigusega kooskõlas, eelkõige seoses asjaoluga, et liikmesriigi kohus, kellele on esitatud apellatsioonkaebus kohtuotsuse peale, millega piiratakse ajaliselt selliste alusetult tasutud summade tagasimaksmist, mida tarbija tasus tingimuse alusel, mis on tunnistatud ebaõiglaseks, ei saa omal algatusel tõstatada väidet, et on rikutud direktiivi 93/13, ega kohustada neid summasid täies ulatuses tagasi maksma.

Tuletades meelde oma kohtupraktikat, kinnitas **Euroopa Kohus, et liidu õigusega on vastuolus liikmesriigi kohtupraktika, mis piirab ebaõiglase tingimuse kohaldamisest tuleneva tagasitäitmiskohustuse tagajärgi ajaliselt üksnes summadega, mis on ebaõiglase tingimuse alusel alusetult makstud pärast** niisuguse otsuse tegemist, millega kohus tingimuse ebaõigluse tuvastas.⁹

Euroopa Kohus leidis ka, et kõnealuste riigisisese kohtumenetluse põhimõtete kohaldamine muudab nende õiguste kaitse võimatuks või ülemäära raskeks, kahjustades seega tõhususe põhimõtet. Nimelt **on liidu õigusega vastuolus selliste riigisisese kohtumenetluse põhimõtete kohaldamine, mille alusel liikmesriigi kohus, kellele on esitatud apellatsioonkaebus kohtuotsuse peale, millega piiratakse ajaliselt selliste alusetult tasutud summade tagasimaksmist, mida tarbija tasus tingimuse alusel, mis on tunnistatud ebaõiglaseks, ei saa omal algatusel tõstatada väidet, et on rikutud viidatud sätet, ega kohustada neid summasid täies ulatuses tagasi maksma** olukorras, kus seda, et kõnealune tarbija ei ole seda ajalist piirangut vaidlustanud, ei saa pidada tema täielikust tegevusetusest tingituks.

Kohtuasi C-600/19, Ibercaja banco

Taotlus esitati kohtuvaidluse raames, mille pooled on MA ja Ibercaja Banco SA ning mille ese on **viivisenõue, mille pank esitas seetõttu, et MA ja PO ei täitnud** nendevahelist **hüpoteeklaenu lepingut**. Pädev kohus tegi määruse Ibercaja Banco kasuks seatud hüpoteegi täitmisele pööramiseks ja andis loa nõuda tarbijatelt vastav summa sisse. MA väitis, et viivist käsitlev tingimus ja intressi alammäära tingimus on ebaõiglased alles pärast seda, kui hüpoteegiga koormatud kinnisasi müüdi enampakkumise toimumise järel, s.t siis, kui kohtulahendi seadusjõu ja aegumise mõju ei lubanud kohtul omal algatusel analüüsida lepingutingimuste ebaõiglust ega tarbijal tugineda nende tingimuste ebaõiglusele. Kohus analüüsis lepingut omal algatusel

⁷ 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, [C-776/19-C-782/19](#) (vt [pressiteade nr 100/21](#)).

⁸ 4. juuni 2020. aasta kohtuotsus Kancelaria Medius, [C-495/19](#).

⁹ Eespool viidatud kohtuotsus Gutiérrez Naranjo jt, [C-154/15](#), [C-307/15](#) ja [C-308/15](#).

hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse algatamise ajal, kuid vaidlusaluste tingimuste analüüsi ei ole otsesõnu nimetatud ega põhjendusi mainitud.

Euroopa Kohus asus seisukohale, et **liidu õigusega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis kohtulahendi seadusjõu ja aegumise mõju tõttu ei võimalda ei kohtul omal algatusel analüüsida lepingutingimuste ebaõiglust hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses ega tarbijal pärast vastuväidete esitamise tähtaja möödumist tugineda nende tingimuste ebaõiglusele selles menetluses või hilisemas tuvastusmenetluses, kui kohus on nende tingimuste võimalikku ebaõiglast laadi juba omal algatusel analüüsinud, kuid hüpoteegi täitmisele pööramist lubavas kohtulahendis ei ole ühtegi, isegi mitte kokkuvõtlikku põhjendust, millest nähtuks, et see analüüs toimus, ega märgitud, et kohtu poolt selle analüüsi tulemusel antud hinnangut ei saa enam vaidlustada, kui nimetatud tähtaja jooksul vastuväiteid ei esitata.**

Siiski tuleb lisada, et **kui hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlus on lõppenud ja asjaomase asja omandiõigus on üle läinud kolmandale isikule, ei saa kohus enam analüüsida lepingutingimuste ebaõiglast laadi; see tooks kaasa omandiõiguse üleandmise aktide tühistamise ja seaks ohtu kolmandale isikule – juba toimunud – omandiõiguse üleandmise õiguskindluse. Sellises olukorras peab tarbijal siiski olema võimalik tugineda eraldiseisvas hilisemas menetluses hüpoteeklaenu lepingu tingimuste ebaõiglusele, et tal oleks võimalik tõhusalt ja täielikult kasutada oma õigusi, mis tulenevad direktiivist, selleks et saada nende tingimuste kohaldamisest põhjustatud rahalise kahju eest hüvitist.**

Liidetud kohtuasjad C-693/19, SPV Project 1503, ja C-831/19, Banco di Desio e della Brianza jt

Taotlused on esitatud kohtuvaidlustes, milles on vastamisi esiteks SPV Project 1503 Srl ja Dobank SpA, kes tegutseb Unicredit SpA volituse alusel, *versus* YB ning teiseks Banco di Desio e della Brianza SpA ja teised krediitiasutused *versus* YX ja ZW, ning **mis puudutavad kohtulahendi seadusjõu omandanud täitedokumentidel põhinevaid sundtäitmise menetlusi.** Itaalia täitmisega seotud küsimusi lahendavad kohtud esitasid küsimuse rahastamislepingute leppetrahvi ja viivitusintressi kohaldamise tingimuse ning samuti käenduslepingutes olevate teatavate tingimuste ebaõiglase laadi kohta. Nende lepingute alusel said võlausaldajad jõustunud maksekäsud. Samas märkisid kohtud, et riigisisese menetlusõiguse põhimõtete kohaselt hõlmab maksekäsu seadusjõud juhul, kui tarbija vastuväidet ei esita, käenduslepingu tingimuste ebaõiglase laadi puudumist ja seda isegi siis, kui maksekäsu teinud kohus ei ole üldse sõnaselgelt hinnanud, kas need tingimused on ebaõiglased.

Euroopa Kohus leidis, et **niisugused liikmesriigi õigusnormid võivad võtta sisu liikmesriigi kohtu kohustuselt kontrollida omal algatusel lepingutingimuste võimalikku ebaõiglust.** Tõhusa kohtuliku kaitse nõue nõuab, et täitmisega seotud küsimusi lahendav kohus saaks – sealhulgas esimest korda – hinnata, kas sellised lepingutingimused, mille alusel kohus tegi võlausaldaja avalduse alusel maksekäsu, mille suhtes võlgnik ei ole vastuväidet esitanud, võivad olla ebaõiglased.

Kohtuasi C-725/19, Impuls Leasing România

Taotlus on esitatud IO ja Impuls Leasing România IFN SA vahelises kohtuvaidluses vastuväite üle, mille põhikohtuasja hageja esitas liisingulepinguga seotud sundtäitmise dokumentide peale. Rumeenia kohus märgib, et liisinguleping, mille alusel sundtäitmise menetlust alustati, sisaldab teatavaid tingimusi, mida võib käsitada ebaõiglasena.

Samas ei luba Rumeenia õigusnormid võlanõude täitmisega seotud küsimusi lahendaval kohtul, kellele on esitatud vastuväide täitmise suhtes, hinnata omal algatusel ega tarbija taotlusel, kas endast täitedokumenti kujutava lepingu, mis on sõlmitud tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel, tingimused on ebaõiglased seetõttu, et on olemas võimalus esitada tavamenetluses hagi, mille menetlemisel saab asja lahendav kohus kontrollida, kas niisuguse lepingu tingimused on ebaõiglased. Muidugi on kohtuasja sisuliselt lahendaval kohtul, kellele on esitatud täitemenetlusest

eraldiseisvalt hagi, pädevus viimati nimetatud menetlus peatada. Siiski peab täitemenetluse peatamist sooviv tarbija maksma tagatise, mis arvutatakse hagi eseme väärtuse alusel.

Euroopa Kohtu hinnangul on aga tõenäoline, et võlgnikul, kes ei suuda oma maksekohustust täita, ei ole nõutud tagatise andmiseks vajalikke rahalisi vahendeid (59). Peale selle ei tohi kulud, mida kohtusse pöördumine vaidlustatud võlasumma suurust arvestades kaasa tooks, olla sellised, mis heidutaksid tarbijat kohtusse pöördumast, et kontrollida lepingutingimuste potentsiaalselt ebaõiglast laadi; nii näib see olevat aga eriti juhul, kui esitatud hagi eseme väärtus on tunduvalt suurem kui lepingu kogumaksumus.

Seega asus Euroopa Kohus seisukohale, et niisugused riigisisised õigusnormid ei ole liidu õigusega lubatud.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriikide kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse ja kokkuvõtte [C-600/19](#), [C-693/19](#) ja [C-831/19](#), [C-725/19](#), [C-869/19](#) terviktekst on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Marta Osleja, ☎ (+352) 4303 6005